

Hilppa Mustonen, Mirka Nisula & Jaana Pantsari

Sosiaali- ja terveysalan työelämäopettajuusmalli

Otsakorpi-hankkeen loppuraportti

Julkaisusarja Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu C: Raportteja, 114

Tekijät Hilppa Mustonen, Karelia-ammattikorkeakoulu
Mirka Nisula, Karelia-ammattikorkeakoulu
Jaana Pantsari, Karelia-ammattikorkeakoulu

© Tekijät ja Karelia-ammattikorkeakoulu

Tämä julkaisu on lisensoitu Creative Commons Nimeä-Ei Kaupallinen-Jaa Samoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

ISBN 978-952-275-395-3

ISSN 2323-6914

Karelia-ammattikorkeakoulu 2023

Sisällys

1 Hankkeen tausta, lähtökohdat ja tavoitteet.....	4
2 Hankkeen toiminnan kuvaus	5
3 Hankkeen tulokset.....	8
3.1 Opiskelijamoduuliharjoittelu	8
3.2 Oppimis- ja palveluympäristö TARMO.....	9
3.3 Harjoittelupaikkojen sekä opiskelijoiden määrän lisääminen.....	9
3.4 Työelämäopettajuus	10
4 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotoimet	11
Lähteet	13

I Hankkeen tausta, lähtökohdat ja tavoitteet

Työelämän tarpeiden muutoksen myötä on myös korkeakoulujen pyrittävä vastaamaan koulutuksellaan tarpeiden muutokseen. Tämän päivän työelämä vaatii aiempaa enemmän moniammatillista toimintaa (Timperi 2022) sekä itsenäistä työskentelyä. Etenkin sosiaali- ja terveystieteissä (sote) nämä korostuvat, koska yksilöiden ongelmat ovat yhä laajempia. Yksittäisten asiantuntijoiden tietomäärä ja osaaminen eivät enää vastaa vaatimuksia, jolloin tarvitaan eri alojen osaajien tiimi ratkaisemaan yksilön haasteita. (Isoherranen 2012). Karelia-ammattikorkeakoulussa (Karelia) on kehitetty moniammatillista toimintaa osaksi opetussuunnitelmien mukaisia opintojaksoja (Mustonen, Nisula ja Pantsari 2023a), mahdollista esimerkiksi moniammatillisen sairaalasimulaation (Issakainen, Muhonen, Mustonen ja Ronkainen 2022).

Ammattikorkeakoululaki (932/2014) määrittelee, että sote-alan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyy ammattitaitoa edistävää harjoittelua 45-120 opintopistettä, josta merkittävä osa tapahtuu käytännön harjoittelussa (STM 2022). Käytännönharjoittelulla tarkoitetaan aidossa oppimisympäristössä tapahtuvaa oppimista. Käytännön harjoitteluiden tavoitteena onkin perehdyttää opiskelijaa ammatillisen osaamisen kannalta keskeisiin työtehtäviin, antaa ammatin edellyttämiä tietoja, taitoja, arvoja sekä kehittää eettisten periaatteiden hallintaa ja soveltamista asiakastyöhön (STM 2020, 31). Sote-alalla on viime vuosina ollut isoja muutoksia (Mustonen ym. 2023a), jotka heijastavat opiskelijoiden käytännönharjoittelupaikkojen määrään. Kareliassa tarvittaisiin sote-alan opiskelijoille tulevaisuudessa yli 1000 paikkaa lukukaudessa. Paikkojen tarpeen lisääntyessä on lähdettävä etsimään ratkaisuja, joilla mahdollistetaan opiskelijoiden valmistuminen aikataulussa eikä lisätä kuormitusta jo valmiiksi kuormitettuihin sote-alan työpaikkoihin.

Sosiaali- ja terveysalan työelämäopettajuusmalli- hankkeen tavoitteena oli selvittää moniammatillisten harjoittelujen toteutumismahdollisuuksia ja pilotoida työelämäopettajuusmallia. Lisäksi jokaisella koulutusohjelmalla oli oma työpakettinsa. Hoitoalan, fysioterapian ja sosiaalialan koulutusten työpakettien keskeinen tavoite oli avata koulutusvastuulle uusia harjoitteluympäristöjä ja kokeilla uusia joustavia oppimista edistäviä käytänteitä.

2 Hankkeen toiminnan kuvaus

Sosiaali- ja terveysalan työelämäopettajuusmalli -hanke toteutettiin syksyn 2021 ja kevään 2023 välisenä aikana. Syksyn 2021 aikana hankkeen toimintaa ja suuntauksia aloitettiin suunnittelemaan. Hankkeen alkupuolella havaittiin jo haasteita eri koulutuksien harjoittelujen ajankohtien sijoittumisesta saman aikaisesti lukukaudella sekä harjoittelujaksojen pituudet vaihtelevat eri koulutuksien välillä. Koulutuksien kehittäminen kohti työelämän osaamistarpeita vaatii pitkäjänteistä työskentelyä ja sen pitää alkaa jo opetussuunnitelma vaiheessa (Timperi 2022). Kareliassa koulutusohjelmat suunnittelevat omat opetussuunnitelmat. Koulutusohjelmien välistä moniammatillista yhteistyötä on jo aiemmin muodostettu opintojaksojen myötä (Mustonen ym. 2023a), mutta harjoitteluiden osalta yhteistyötä ei ole tähän mennessä vielä toteutettu.

Karelialaisille opiskelijoille on tarjolla harjoittelupaikkoja koko Pohjois-Karjalan alueella ja harjoittelu-yhteistyötä tehdään koko maakunnan alueella. Hanketiimi verkostoituikin aktiivisesti Pohjois-Karjalan alueen sote-alan eri palveluiden tarjoajien sekä muiden työelämän toimijoiden sekä hankkeiden edustajien kanssa. Yhteistyöllä pyrittiin suunnittelemaan sote-alan opiskelijoiden harjoitteluihin liittyviä asioita, esimerkiksi harjoittelupaikkojen määrän lisäämistä sekä moniammatillisten harjoittelujen toteutumisesta työelämän eri yksiköissä. Yhteistyön myötä havaittiin, etteivät harjoittelupaikat aina sovellu kaikille sote-alan opiskelijoille koulutuksen vaatimusten perusteella. Lisäksi maakuntien alueella on tarjolla harjoittelupaikkoja, joihin ei saada tarpeeksi opiskelijoita harjoitteluun. (Mustonen ym. 2023a.) Kareliassa tavoitteena on, että jokainen sote-alan opiskelija suorittaisi vähintään yhden harjoittelun maakunnan alueella. Mikäli opiskelijalla ei ole joustavuutta harjoittelun suorittamiseen maakunnassa, voi se osaltaan vaikuttaa ammattiin valmistumisen ajankohtaan (Kangas 2021).

Yhtenä isona hankkeen toimenpiteenä oli laajentaa opiskelijamoduuliharjoittelun periaatteita työelämään. Opiskelijamoduuliharjoittelulla mahdollistettaisiin useamman opiskelijan yhtäaikainen harjoittelu, sekä opiskelijat kehittäisivät tärkeitä työelämätaitoja. Opiskelijamoduuliharjoittelua pilotoitiin useamman opiskelijan yksikössä sekä opiskelijapariharjoitteluna. (Mustonen, Nisula, Pantsari ja Sivonen 2023). Opiskelijamoduuliharjoittelumallista on käyty kertomassa useammassa yhteydessä työelämäkumppaneille, ja vastaanotto on ollut positiivista.

Kareliassa toimii oppimis- ja palveluympäristö TARMO, jonka toiminta pohjautuu opiskelijamoduuliharjoitteluun. Vaikka TARMOn tavoitteena on toimia moniammatillisena oppimisympäristönä kaikille sotealojen koulutusvastuulle, on opiskelijoita tullut aiemmin vuosien ajan säännöllisesti vain hoitotyön sekä fysioterapiankoulutuksista. Geronomi koulutuksen alkamisen myötä 2022 TARMOn toimintaan on saatu lisättyä moniammatillisuutta. Työelämäopettajuusmalli-hankkeen yhtenä tärkeänä osana oli vahvistaa TARMOn toiminnan kehittämistä moniammatillisena käytännön harjoittelupaikkana sekä kartoittaa sosionomiopiskelijoiden harjoitteluun soveltuvia vaihtoehtoja. (Mustonen, Nisula ja Pantsari 2023b.) TARMOn toiminnasta tehtiin keväällä 2022 sosionomien projekti- ja yhteisökehittäminen opintojaksolla toteutettu tiedonkeruutehtävä, jonka tuloksena saatiin tieto, etteivät sosiaalialan opiskelijat tienneet mahdollisuuksistaan suorittaa käytännönharjoittelu TARMOssa. TARMOn toiminnan jatkuvuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää, että opiskelijat valitsevat harjoittelupaikakseen myös TARMOn. Harjoittelupaikan markkinoinnin avuksi hanke mahdollisti TARMOLle markkinointivideot, sekä opiskelijoiden tuottamat markkinointisuunnitelmat. (Mustonen ym. 2023b).

Koulutusalojen yhteisten hanketavoitteiden lisäksi jokainen koulutus edisti omia työpakettejaan. Hankkeen aikana hoitotyön työpaketin mukaista työelämäopettajuutta pilotoitiin kahdessa yksikössä; opiskelijamoduulissa keskussairaalassa ja työparityöskentelymallia pilotoivassa tk-sairaalassa maakunnassa. Työelämäopettajuudella tarkoitetaan opettajan osallistumista käytännönharjoittelun ohjaukseen harjoittelupaikassa. Työelämäopettajuuden avulla voitaisiin saada lisää resursseja ja pedagogista näkökulmaa opiskelijoiden ohjaamiseen. Tänä päivänä yhä useammalla opiskelijalla on oppimisen haasteita, joihin työelämäopettaja voisi olla erinomainen tukitoimi. Hanketiimi verkostoitui heti alussa Riveria ammattikoulun kanssa, joilla on kokemuksia työelämäopettajuudesta. Sote-alan yksiköissä työelämäopettajuuden toteuttamista haastaa vastuu asiat, sekä kirjaaminen. Työelämäopettajan pitäisi olla työsuhteessa työyksikköön, jotta hän voisi esimerkiksi allekirjoittaa opiskelijoiden potilaskirjauksia. Riveria olikin luopunut sote-aloilla työelämäopettajuuden käytöstä, ja siirtynyt hyödyntämään kummiopettajuutta.

Sote-alan työelämäopettajuusmalli hankkeen fysioterapian työpakettiin nimettiin etäteknologian hyödyntäminen. Hankkeen aikana tutustuttiin puheohjattavaan pääkameran, jota ajateltiin voivan hyödyntää, jos opiskelija on kauempana harjoittelussa ja kaipaa opettajan tukea asiakastilanteeseen. Kokeilussa ollut kamera ei käyttänyt

tietoturvallista yhteyttä, sekä sen akun kesto ei olisi riittänyt asiakaskäynnin ajaksi. Tämän vuoksi pilottia ei toteutettu oikeassa asiakastilanteessa. Kehittämistä kuitenkin jatketaan, ja pyritään löytämään soveltuva ratkaisu. Etäohjausta kokeiltiin myös ryhmäohjaukseen, jossa harjoittelussa olleet opiskelijat tuottivat etäkuntoutushetken harjoitteluorganisaation toiseen yksikköön.

Sosiaalialan työpaketista kehitettiin työllisyyspalveluissa harjoittelua Liperissä ja Joensuuun seudulla. Yhteistyökumppaneina ikäihmisten palvelupakettiin sekä opiskelijamoduuliharjoitteluun liittyen tehtiin yhteistyötä Attendon kanssa. Hanke mahdollisti sosionomikoulutuksen ja työelämäyhteistyön käynnistämisen ja harjoitteluyhteistyön jatkamisen myös tulevaisuudessa.

3 Hankkeen tulokset

3.1 Opiskelijamoduuliharjoittelu

Sote-alan työelämäopettajuusmalli -hankkeessa pilotoitiin opiskelijamoduuliharjoittelua useammassa yksikössä yhdessä työelämän kanssa. Opiskelijamoduuliharjoittelun toimivuuteen vaikuttaa moni asia, mutta kokemukset olivat pääsääntöisesti positiivisia ja olisi tärkeää saada toimintamallia laajemminkin käyttöön harjoitteluympäristöihin. Hankkeen loppuajalla mallista tiedottamista on jo tehty, ja uusia toimintaympäristöjä alkaa pilotoimaan toimintaa syksyllä 2023. Opiskelijoiden kokemuksien mukaan harjoittelu kehitti useita työelämätaitoja ja opiskelijat ottivat vastuuta omasta oppimisestaan. Työympäristössä opiskelijamoduuli vaatii ohjaajalta sitoutumista, ja valita hoidettavat potilaan opiskelijoiden kehittymistä tukevaksi (Mustonen ym. 2023).

Onnistunut ja uusi kokemus opiskelijamoduuliharjoittelusta kehitettiin yhteistyössä At-endo Terapiapalvelut Itä-Suomen kanssa. Yhteistyö vahvistui, ja saimme kaksi harjoittelupaikkaa lisää alkuvaiheen fysioterapeuttiopiskelijoille. Opiskelijat toimivat parina, joita ohjaa kaksi fysioterapeuttia vuorotellen. Opiskelijat ovat kokeneet työskentelymallin mielekkäänä, ja oppineet vertaisoppimisen keinoin. Opiskelijoille nimettiin asiakkaita, joiden fysioterapiasta he ottivat enemmän vastuuta ohjaajan tukemana (Mustonen ym. 2023). Yhteistyön on tarkoitus olla jatkuvaa tulevaisuudessakin.

Moniammatillisen opiskelijamoduuliharjoittelun haasteena on usein harjoitteluiden eriaikaisuus sekä eri työvuorot (Mustonen ym. 2023). Hankkeen aikana yhteisiä harjoitteluja pyrittiin löytämään niin varhaiskasvatuksen sekä kouluterveydenhuollon ympäristöön kuin palveluasumiseenkin. Kareliassa fysioterapeuttiopiskelijat olivat keväällä 2022 ensimmäistä kertaa harjoittelussa varhaiskasvatusyksiköissä (Mustonen, Issakainen ja Asikainen 2022). Varhaiskasvatuksen yksiköt toimivat harjoitteluympäristönä myös sosionomiopiskelijoille. Hankkeen aikana pyrimme löytämään fysioterapeutti- ja sosionomiopiskelijoille yhteisiä varhaiskasvatuksen yksikköjä harjoittelupaikoiksi. Keväällä 2023 opiskelijat olivat samassa harjoitteluyksikössä kuin kuukauden ajan, toimien eri varhaiskasvatuksen ryhmissä. Yhteistyön haasteena oli selkeästi toiminta eri ryhmissä, sekä se ettei harjoitteluyksikössä ollut aiemmin fysioterapeuttiopiskelijoita. Toiminnan liikkeelle lähteminen vaati aikaa, jonka seurauksena yhteistyö opiskelijoiden välillä ei toteutunut.

Hankkeen aikana havaittiin, että uuden toimintamallin luominen vaatii aktiivista työkentelyä niin opettajilta kuin työelämän ohjaajilta. Työelämän kuormittuneisuus vaikuttaa paljon siihen, miten toimintamalli saadaan vakiintumaan osaksi työympäristön arkea. Kiireisen aikataulun vuoksi hankkeen aikana ei saatu kokemuksia moniammatillisesta moduuliharjoittelusta, mutta mallin kehittämistä on tarkoitus jatkaa tulevaisuudessa.

3.2 Oppimis- ja palveluympäristö TARMO

Sotealan työelämäopettajuusmalli -hankkeen myötä TARMO:n toiminta on entistä moniammatillisempaa (Mustonen ym. 2023b). Hankkeen avulla tunnistettiin sosiaalialan opiskelijoille mahdollisuus suorittaa ryhmänohjauksen harjoittelu sekä sosionomitutkimuksen ensimmäinen harjoittelu, ja siten myös uusia toimintoja on voitu aloittaa työelämäkumppanien kanssa. Yhteistyötä tehtiin esimerkiksi Outokummun kaupungin varhaiskasvatuksen, Siun soten Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen sekä Riverian kanssa.

Hanke teki tiivistä yhteistyötä TARMO:n koordinaattoreiden kanssa. Yhteistyön myötä konkretisoitui koordinaattoreiden sekä tutoropettajien työnkuva paremmin. Hanketiimi ehdottaakin, että opetus- ja TKI-henkilöstön olisi syytä pohtia miten se voisi omalta osaltaan tukea TARMO:n opiskelijoiden oppimista. Nykyisellään koordinaattoreiden työaika ei riitä ohjaamaan opiskelijoita sekä suunnittelemaan ja organisoimaan TARMO:n toimintaa (Mustonen ym. 2023b).

TARMO:n markkinointivideot saatiin tuotettua hanketiimin avustuksella. Markkinoinnin tehostaminen on tärkeää, jotta tietoisuus lisääntyisi TARMO:n toiminnasta. Markkinointivideot on tuotettu myös englanniksi. Videot löytyvät [TARMO:n verkkosivuilta](#) sekä Karelian [Youtube-kanavalta](#).

3.3 Harjoittelupaikkojen sekä opiskelijoiden määrän lisääminen

Työelämäopettajuusmalli-hankkeessa pyrittiin vaikuttamaan vahvasti harjoittelupaikkojen ja -yksiköiden opiskelijamäärän kasvattamiseksi Pohjois-Karjalan alueella.

Työelämän todella haasteellinen tilanne (Mustonen ym. 2023a) vaikuttaa ymmärrettävästi halukkuuteen lisätä opiskelijamääriä. Tulevaisuuden työvoiman valmistuminen vaatisi kuitenkin sen, että harjoittelupaikat vastaavat opiskelijamäärän tarvetta. Tämän haasteen yhteensovittamiseksi tarvittaisiin tiiviimpää yhteistyötä työelämän edustajien kanssa, esimerkiksi suunnittelemalla yhteisiä hankkeita. Näin saataisiin paremmin työelämän ääni kuuluviin ja heidät sitoutumaan yhteiseen tavoitteeseen.

Sairaanhoitaja- sekä fysioterapeuttikoulutuksessa ei juurikaan hankkeen myötä saatu lisättyä uusia harjoittelupaikkoja tai opiskelijamääriä harjoittelupaikoissa. Sosionomikoulutukseen saatiin lisättyä uusia harjoittelupaikkoja, kuten Outokummun kaupungin varhaiskasvatukseen, Riveria-yhteistyössä, oppimis- ja palveluympäristö TARMOon, Lieksan kaupungille sekä Liperin työllisyyspalveluihin.

3.4 Työelämäopettajuus

Työelämäopettajapilottien aikana havaittiin, että opettajan ja henkilöstön tulisi yhdessä sopia ohjauksen rooleista ja yhteistyöstä paremmin. Opiskelijamoduulimallisen harjoittelun ohjaus tarvitsee kaikilta ohjaajilta uudenlaista näkökulmaa opiskelijaohjaukseen.

Opiskelijoiden kannalta tuttu opettaja voisi olla tukemassa opiskelijoiden yksilöllistä kehittymistä paremmin, jos opettaja olisi paikalla harjoittelun aikana pidemmän aikaa. Haasteena oli, että työelämäopettajan muut työtehtävät eivät mahdollista opiskelijoiden työvuorojen mukaista ohjausta. Tähän kannattaa kiinnittää jatkossa huomiota, että työelämäopettaja, opiskelijat ja työelämäohjaajat voisivat kohdata yhteisissä ohjaustilanteissa. Työelämäopettaja voisi toimia tarvittaessa työelämäohjaajan antaman ohjauksen tukena. Kun työelämäopettaja ohjaa opiskelijoita, voi työelämäohjaaja tehdä muita työtehtäviään.

Työelämäopettajamalli on uusi harjoittelun ohjausmalli kaikille toimijoille. Opiskelijoiden kokemusten mukaan työelämäopettajan läsnäolon ja ohjauksen tarve vaihtelee opiskelijoiden välillä. Opiskelijapalautteen mukaan opiskelijat kokivat opettajan auttaneen heitä esimerkiksi kertomalla harjoittelun toimintatavoista ja ohjaamalla tavoitteiden laatimisessa. Lisäksi työelämäopettaja auttoi opiskelijoita hahmottamaan potilaan kokonaistilannetta ja kirjaamista. Työelämäopettajan läsnäolo, opiskelijoiden kuunteleminen ja heidän kysymyksiinsä vastaaminen koettiin tärkeinä asioina. Samalla työelämäopettaja koki saaneensa paremman kuvan opiskelijoiden osaamisesta.

4 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotoimet

Harjoittelupaikkatarve tulee kasvamaan tulevaisuudessa Pohjois-Karjalan alueella (Mustonen ym. 2023a). Hankkeen avulla saatiin useita toimintoja alkuun, mutta työ vaatii vielä pitkäjänteistä kehittämistä yhteistyössä työelämän kanssa.

Opiskelijamoduuliharjoittelun hyödyntämistä jatketaan uusissa toimintaympäristöissä hankkeen päättymisenkin jälkeen. Opiskelijamoduulin tunnetuksi tekeminen ja koke-
muksien jakaminen lisää varmasti sen käytettävyyttä. Toiminnan käynnistämiseen tar-
vitaan ammattikorkeakoulun tukea, jotta toimijat saavat riittävästi perehdytystä uuden
mallin käyttöönottoon. Tähän voisi olla yhtenä vaihtoehtona Riveriassakin käytössä
oleva kummiopettajuus, jolloin työelämäedustajilla olisi tiedossa yksittäinen opettaja
kenen kanssa yhteistyötä voisi kehittää. Moniammatillisten opiskelijamoduuliharjoitte-
luiden kehittämistä jatketaan Kareliassa, pyrkien löytämään yhteisiä toimintaympäris-
töjä sekä harjoitteluiden ajankohtia. Tämä vaatii eri koulutusalojen opettajien välistä
yhteistyötä.

Karelia-ammattikorkeakoulussa jokaisella sote-alan koulutusohjelmalla on harjoitte-
lunkoordinaattorit. Tällä hetkellä koordinaattorien välinen yhteistyö on hyvin vähäistä.
Hankkeen myötä on havaittu, että koulutusten välistä yhteistyötä olisi syytä kehittää
myös harjoitteluiden osalta. Jatkossa harjoittelukoordinaattorit voisivat kokoontua 1-2
kertaa lukuvuodessa, sekä tehdä tiivistä yhteistyötä opetussuunnitelman muutoksissa.
Karelia toteuttaa koulutusalojen omia sekä yhteisiä työelämäyhteistyö-iltapäiviä. Työ-
elämän edustajien osallistumisessa on ollut ajoittain haastetta, jonka vuoksi olisi hyvä
selvittää toimivampia yhteistyömalleja. Vain toimivalla yhteistyöllä saamme luotua toi-
mintamalleja, jotka palvelevat työelämän tarpeita sekä tukevat opiskelijoiden oppi-
mista. Harjoittelukoordinaattoreiden työryhmä olisi tämän kehittämiseen soveltuvin.
Näin työelämäyhteistyö-iltapäivien sisällöt olisivat linjassaan. Lisäksi olisi syytä pohtia,
voisiko yhteistyötapaamisia tarjota säännöllisesti lyhemmissä pätkissä vakiintuneilla
paikoilla teemojen vaihdellessa tarpeen mukaan. Näin vapautettaisiin Karelian henki-
löstön resurssia, kun vain tarvittavat henkilöt olisivat työelämän saatavilla.

Työelämäopettajuus olisi erinomainen kehittämisen kohde juuri yhteistyössä työelämän kanssa. Yhdessä pitäisi ratkaista haasteet juridiikan, resurssoinnin sekä ohjausroolien suhteen. Työelämäopettajuus mahdollistaisi opiskelijoille pedagogista tukea harjoittelun ajalle sekä opettajalle mahdollisuuden pitää yllä kliinisen työn osaamista. Yhtenä hyvänä malliesimerkkinä voitaisiin pitää LABlanssin mallia, jossa ensihoitajan työparina toimii ensihoidonopettaja, joiden mukana opiskelija suorittaa harjoitteluaan (Seppänen 2023).

Yksityisistä palveluntuottajista Attendo oli hankkeen aikana tärkeä yhteistyökumppani. Yhteistyötä jatketaan eri koulutuksissa hankkeen päättymisen jälkeenkin kehittämällä jo olemassa olevia toimintoja sekä uusia kokeilla.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki (932/2014). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932> 5.1.2023.

Issakainen, M., Muhonen, R., Mustonen, H. & Ronkainen, P. 2022. Moniammatillista sairaalasimulaatiota kokeiltiin osana fysioterapian ja hoitotyön opintoja. Pulssi-portaali 10.6.2022. Karelia-ammattikorkeakoulu. <https://www.karelia.fi/2022/06/moniammatillista-sairaalasimulaatiota-kokeiltiin-osana-fysioterapian-ja-hoitotyön-opintoja/> 18.5.2023

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-7664-0> 26.1.2023.

Kangas, L. 2021. Opiskelijoiden harjoittelupaikat ovat olleet kiven alla korona-aikana: suurin osa pääsi harjoitteluun, mutta alojen väliset erot ovat isot. Yle Uutiset 19.1.2021. <https://yle.fi/a/3-11744782> 24.1.2023.

Mustonen, H., Issakainen, M. & Asikainen, O. 2022. Fysioterapeutin rooli varhaiskasvatuksessa. Pulssi-portaali 20.12.2022. Karelia-ammattikorkeakoulu. <https://www.karelia.fi/2022/12/fysioterapeutin-rooli-varhaiskasvatuksessa/> 19.5.2023

Mustonen, H., Nisula, M., Pantsari, J. & Sivonen, M. 2023. Opiskelijamoduuli-malli avuksi sosiaali- ja terveysalan harjoittelupaikkatarpeeseen? Pulssi-portaali 29.5.2023. Karelia-ammattikorkeakoulu. <https://www.karelia.fi/2023/05/opiskelijamoduuli-malli-avuksi-sosiaali-ja-terveysalan-harjoittelupaikkatarpeeseen/> 29.5.2023

Mustonen, H., Nisula, M. & Pantsari, J. 2023a. Sote-alan opiskelijoille tarvitaan lisää harjoittelupaikkoja – Työelämäopettajuusmalli -hanke etsii haasteeseen ratkaisuja. Pulssi-portaali 16.2.2023. Karelia-ammattikorkeakoulu. <https://www.karelia.fi/2023/02/sote-alan-harjoittelupaikkoja-tarvitaan/> 21.2.2023.

Mustonen, H., Nisula, M. & Pantsari, J. 2023b. Oppimis- ja palveluympäristö TARMO mahdollistaa moniammatillisen yhteistyön – Tervetuloa mukaan opiskelijat, henkilöstö,

työelämän toimijat ja asiakkaat! Pulssi-portaali 4.5.2023. Karelia-ammattikorkeakoulu.
<https://www.karelia.fi/2023/05/oppimis-ja-palveluymparisto-tarmo-mahdollistaa-moniammatillisen-yhteistyon/> 8.5.2023

Seppänen, K. LABlanssi vie ensihoidon opetuksen työelämän tositoimiin. LAB Focus 16.2.2023. <https://blogit.lab.fi/labfocus/lablanssi-vie-ensihoidon-opetuksen-tyoelaman-tositoimiin/>

STM. 2020. Uusia käytäntöjä ja rakenteita näyttöön perustuvan hoitotyön osaamisen kehittämiseksi. Ehdotukset työelämälle ja koulutukselle. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4145-8> 26.1.2023

STM. 2022. Valtio korvaa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintojen harjoittelukustannukset. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/valtio-korvaa-sosiaali-ja-terveysalan-ammattikorkeakoulututkintojen-harjoittelukustannukset> 4.1.2023

Timperi, T. 2022. Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen. Selvitys henkilön raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. 2022:22 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5399-4> 26.1.2023.